

Maramureșul – o ladă de zestre cu obiceiuri și tradiții populare aparte

Prof. inv. preșc. Mirza Angelica Luminița
Grădinița cu Program Prelungit Nr. 9
Sighetu Marmăției

Despre Maramureș nu poți să vorbești decât dacă l-ai străbătut la pas. Abia atunci poți să vorbești despre simplitatea vieții de aici, o autentică întoarcere în timp păstrată cu sfințenie până în zilele noastre.

Ceva unic, o așezare din nordul României și din inima Europei care se încăpățânează parcă să nu-și uite trecutul, cultura, obiceiurile și tradițiile, modul de viață al țăranului din frumoasele sate de pe Valea Izei de la Vadu Izei în sus, de pe Valea Marei până sub poalele Gutâului și dincolo de el, Valea Cosăului, Valea Vișeuului și împrejurimile Tisei.

Se spune că nu s-a schimbat nimic sau aproape nimic până în zilele noastre, o spun cei care cunosc bine Maramureșul Istoric. Valorile culturale și morale au fost transmise de la strămoșii noștri și până în prezent intacte și neatinse.

De-a lungul vremurilor, mândria de a fii Maramureșean s-a exprimat cum nu se poate mai bine prin autenticele tradiții, obiceiuri și meșteșuguri.

Moroșenii știu și ce-i munca dar și ce-i voia bună. El își pune pecetea pe fiecare unealtă și podoabă făurită manual în propria-i gospodărie de la țară. Bărbații și-au exprimat frumosul și totodată necesitatea prin sculptatul în lemn atât a meșteșugirii frumoaselor case de lemn, porți maramureșene, fântâni, care, biserici și mănăstiri, cruci cât și a micilor obiecte de care este nedespărțit: lingura de lemn, covata, războiul de țesut, vârtelnița, etc.

Tot din mâinile lor s-au însuflețit din apă și pământ – lutul, care a dat viața farfuriilor țărănești, vaselor, ulcioarelor, pictate ulterior cu modele specifice din zona noastră.

Femeile s-au întrecut în îmbrăcarea caselor cu țoluri, cergi, covoare, ștergători, perne cu motive maramureșene, unicele trăisti, fața de masă vopsite în culori naturale din flori, frunze, rădăcini și scoarță de copac.

Hărnicia și măiestria maramureșencelor reiese din confecționarea costumelor populare, țesute manual, cu o cromatică perfect integrată în zona noastră folclorică și purtată cu mândrie de familiile de moroșeni atât în zilele de lucru cât și în zilele de sărbătoare.

Și asta nu e tot. Dacă cineva vizitează obiectivele turistice ale Maramureșului istoric, casa unui maramureșean, nu poate să nu observe ospitalitatea și bunătatea lui. Acesta va povesti de toate, va fii întâmpinat cu un pahar de horincă și cu mâncare tradițională, fie o mămligă cu brânză, sarmale, fie cu pâine la cuptor și ademenitoarele preparate din carne sau specialități ciobănești ca și balmoșul.

Maramureșul se metamorfozează pe parcursul succedării celor patru anotimpuri, cunoscând diferite fețe, creând niște peisaje de vis pe care după ce le-ai vizitat îți dorești să revii cu prima ocazie. Obiectivele turistice înnobilează aceste locuri mirifice și îți aduc pacea și liniștea în suflet. Mănăstirea Bârsana, Cimitirul vesel din Săpânța, Muzeul Satului Maramureșean din Sighetu Marmăției, Mocănița de pe Valea Vaserului – Vișeu de Sus, Muzeul de Etnografie și Muzeul de Istorie și Arheologie din Sighetu Marmăției, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței și Cimitirul Săracilor din Sighetu Marmăției, etc. sunt numai câteva dintre obiectivele turistice de importanță majoră care ne reprezintă cu cinste.

Dar ce poate fii mai frumos ca moroșanul însuși perpetuându-se de-a lungul vremii în acest leagăn de cultură și civilizație însuflețindu-și propriile obiceiuri și tradiții transmise prin viu grai din generație în generație. El are umor, are credință, ține sărbătorile de peste an, dintre care cele mai importante sunt Crăciunul și Pastele, pe care după posturi lungi le sărbătorește în mare tăină.

Unul dintre cele mai frumoase obiceiuri de pe la noi este și colindatul. Se spune din moși strămoși, că de Crăciun nu se stinge lumina noaptea și nici o casă nu rămâne necolindată.

Obiceiul colindatului însoțește sărbătorile de iarnă, întregul Maramureș colindă de Crăciun, Anul Nou, Bobotează și Sântion, sărbători care încep cu sărbătoarea nașterii Mântuitorului. Totul răsună de colinde creștine dar pot fi auzite și unele colinde păstorești sau colinda cerbului. Un motiv des întâlnit în colinde este cel al florilor de mar (flori dalbe, flori de măr), cum ar fi colindele culese și interpretate de inegalabilului ȘTEFAN HRUSCĂ.

Colindele sunt de doua feluri: religioase și laice. Colindele pot fi însoțite uneori de acompaniamentul unor instrumente populare: doba, zongora și cetera. Este un ritual compus din texte ceremoniale, dansuri și gesturi.

Costumați în straie populare, cei mici se pregătesc de până în ajun, își aleg repertoriul, colinzi scurte care vestesc sărbătoarea nașterii Mântuitorului, urează belșug prin versuri pline de haz, primind ulterior darurile cuvenite (mere, nuci, covrigi, colaci, bani) etc. Copiii se grupează câte 5-6, fie ca grad de rudenie, relații de prietenie, vecini, fie grup numai de fete sau numai de băieți, interpretând colinde cu conținut religios: *Trei crai de la răsărit, Trei păstori, Vi flaime*.

Coborât-o coborât:

Coborât-o, coborât

Domnu Iisus pă pământ,

Să vadă la fiecare...

Fetele, feciorii sau cei căsătoriți se colindă în grup unii pe alții: *O ce veste minunată, Deschide ușa creștine*, colinde creștine care stabilesc o relație între mit și realitate. Bătrânii colindă colinde străvechi care se referă la momentul judecății de apoi.

Cată-n sus și cată-n jos,

Cată-n jos pă lângă mare

În dreptu Sfântului Soare,

Sfântu Soare când răsare

Mandra lumânare-și are...

La terminarea colindei, grupul de copii, grupul de colindători încheie cu urarea *Rămâneți gazdă-n casă cu pace și sănătate!*, iar gazda răspunde cu *Haidați în casă!* În noaptea sfântă de Crăciun tot Maramureșul răsună de glasurile colindătorilor până dimineața, dând acestei sărbători o magie aparte.

S-ajungeți multe sfinte seri

Ca sara din ia sară

Și ca ziua de mâni!

O alta datină strămoșească este Vi flaimul. Acesta este un teatru popular inspirat din textele biblice, introdus în Transilvania de sași, apoi

extins rapid în majoritatea satelor, devenind unul din obiceiurile cele mai des întâlnite de sărbători. Acesta se desfășoară atât în fața credincioșilor adunați la biserică cât și la familiile care invită Viflaimul.

Dracii, moartea și irozii (costumați cu haine împodobite cu hârtie colorată, ghemotoace de lână, blănuri, tălângi legate de ei) străbat drumurile suprapunând teatrul popular peste urmele colindatului cu măști și ale altor obiceiuri prebiblice. Fiecare participant se costumează în funcție de rolul pe care îl va avea de jucat, iar sceneta reușește să atragă foarte multă admirație din partea publicului care asistă.

Aceasta are rolul de a aduna un număr cât mai mare de participanți din întreaga comunitate. Straiile populare, pasiunea actorilor amatori și atmosfera create sunt parcă desprinse din povești, impresionând orice localnic sau chiar o persoană străină de aceste locuri.

Aceste obiceiuri care înglobează specificul tradițional al regiunii Maramureșului istoric este o adevărată dovadă a continuității culturii tradiționale românești.